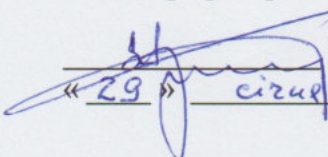

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ПОЛТАВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ТЕХНІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ЮРІЯ КОНДРАТЮКА

ПОГОДЖЕНО

Директор Навчально-наукового інституту
фінансів, економіки та менеджменту
д.е.н., професор

В.В. Гришко
«29» січня 2019 р.

ЗАТВЕРДЖЕНО

Заступник голови приймальної комісії,
проректор з науково-педагогічної та
навчальної роботи,
д. т. н., доцент

Б. О. Коробко
«04» лютого 2019 р.

ПРОГРАМА

ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»,
галузь знань 07 «Управління та адміністрування»,
освітній ступінь «бакалавр»
(нормативний термін навчання на 3-й курс)
на основі ОКР молодшого спеціаліста

Програма затверджена на засіданні Вченої ради Навчально-наукового інституту
фінансів, економіки та менеджменту від «29» січня 2019 р. № 7

ПОЛТАВА 2019

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

1.ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Програма складена відповідно до галузевого стандарту вищої освіти України «Засоби діагностики якості вищої освіти молодшого спеціаліста» для здобуття освітнього рівня «бакалавр».

Фахове вступне випробування проводиться на підставі оцінки рівня професійних знань, умінь та навичок молодших спеціалістів, передбачених ГСВО МОНУ «Освітньо-кваліфікаційна характеристика молодшого спеціаліста», з використанням загальнодержавних методів комплексної діагностики (складення комплексного кваліфікаційного державного екзамену).

Метою фахового вступного випробування є перевірка та оцінювання теоретичної та практичної підготовки вступника, встановлення рівня його знань з основних фахових дисциплін, їх відповідності вимогам стандарту якості освіти, положенням про ступеневу освіту, навчальним планам і програмам підготовки фахівців.

Фахове вступне випробування зі спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування», проводиться Фаховою атестаційною комісією, яка затверджується наказом ректора Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка, на підставі програми, затвердженої на засіданні приймальної комісії.

Склад комісії визначається з урахуванням специфіки спеціальності. В роботі комісії беруть участь спеціалісти і провідні викладачі з дисциплін, що включені до складу фахового вступного випробування. Фахове вступне випробування проводиться шляхом виконання та подальшої оцінки комплексного кваліфікаційного завдання.

2.ЕТАПИ ТА ЗМІСТ ВСТУПНОГО ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Фахове вступне випробування складається з тестової перевірки знань абітурієнтів. Тестова перевірка знань охоплює наступні дисципліни:

страхування
податкова система;
фінанси;
фінанси підприємств;
гроші і кредит.

Проведення вступного фахового випробування повинне ґрунтуватись на наступних принципах:

- уніфікація методики та умов проведення фахового вступного випробування;
- забезпечення інформаційної та психологічної підготовки вступників до фахового вступного випробування;
- зв'язок внутрішньовузівського контролю з галузевою системою атестації та ліцензування фахівців;
- дотримання вимог секретності при використанні чи зберіганні матеріалів діагностики.

3. ВИМОГИ ДО ТЕСТОВИХ ЗАВДАНЬ

Тестові завдання повинні бути закритої форми, мати чотири варіанти відповідей, серед яких вірна одна.

Кількість тестових завдань з відповідної дисципліни визначається фаховою атестаційною комісією. Загальна кількість тестових завдань складає 40.

4. ПРОЦЕДУРА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Протягом однієї астрономічної години здійснюється тестування з використанням стандартних білетів.

Кожний студент вносить в бланк для відповідей свої реквізити і протягом 60 хвилин відповідає на тестові завдання.

5. СТРУКТУРА РІВНЯ ОЦІНЮВАННЯ

Фахові вступні випробування оцінюються за стобальною шкалою (від 100 до 200). Вступник допускається до участі у конкурсному відборі для зарахування на навчання, якщо результати фахового вступного випробування складають не менше ніж 150 балів. Перевірка тестових завдань здійснюється за ключем.

Загальна оцінка знань вступників визначається сукупністю правильних відповідей. Вагомість одного тестового завдання 2,5 бала. Максимальна кількість балів, яку може набрати вступник – 200.

Таблиця критеріїв оцінювання знань:

Кількість правильних відповідей	Бали	Кількість правильних відповідей	Бали
1	102,5	21	152,5
2	105	22	155
3	107,5	23	157,2
4	110	24	160
5	112,5	25	162,5
6	115	26	165
7	117,5	27	167,5
8	120	28	170
9	122,5	29	172,5
10	125	30	175
11	127,5	31	177,5
12	130	32	180
13	132,5	33	182,5
14	135	34	185
15	137,5	35	187,5

16	140	36	190
17	142,5	37	192,5
18	145	38	195
19	147,5	39	197,5
20	150	40	200

6. ПРОГРАМНІ ПИТАННЯ, ЩО ВІНОСЯТЬСЯ НА ВСТУПНЕ ФАХОВЕ ВИПРОБУВАННЯ

Страховання

Сутність, принципи та системи страхування. Поняття страхових відносин, їхня характеристика. Необхідність страхового захисту від ризикових обставин. Історія виникнення страхування в Україні та світі. Основні функції та принципи страхування. Системи страхування та їхнє застосування.

Договір страхування. Страховий ринок Сутність та види ризиків. Порядок оцінки ризиків. Тарифна ставка, структура та методи розрахунку. Страховий договір: поняття, зміст, порядок укладення та припинення. Страховий ринок та його структура. Організаційні форми страховиків. Структура страхових компаній. Об'єднання страховиків.

Державне регулювання страхової діяльності в Україні. Поняття та необхідність державного регулювання страхової діяльності. Типи та форми державного нагляду за страховою діяльністю. Органи нагляду за страховою діяльністю та їх функції. Ліцензування страхової діяльності.

Особисте страхування: поняття, види та особливості здійснення. Страхування життя та особливості його здійснення. Страхування від нещасних випадків: добровільна та обов'язкова форми. Безперервне медичне страхування та страхування на випадок хвороби. Обов'язкове страхування громадян виїжджаючих за кордон. Страхування майна юридичних осіб. Страхування майна фізичних осіб. Страхування врожаю сільськогосподарських культур. Страхування тварин юридичними та фізичними особами.

Сутність страхування відповідальності та особливості здійснення. Особливості здійснення обов'язкового страхування цивільної відповідальності власників транспортних засобів. Визначення страхових сум, збитку та страхових виплат при страхуванні відповідальності позичальника за неповернення кредиту. Специфіка проведення обов'язкового страхування відповідальності власників собак та страхування цивільної відповідальності громадян України, що мають у власності зброю.

Порядок визначення страхової суми та виплати при співстрахуванні. Визначення розміру страхової премої, участі цедента і перестраховика у відшкодуванні збитків за різними договорами перестраховання.

Показники фінансової діяльності страхових компаній та порядок їх розрахунку. Прибуток страховика та його розрахунок. Оподаткування страхової компанії. Визначення фінансової стійкості страхової компанії. Показники фінансової надійності страхової компанії та їх розрахунок. Оцінка

платоспроможності страховика. Страхові резерви та порядок їх формування. Інвестиційна політика страховика.

Податкова система

Теоретичні та організаційні основи оподаткування. Поняття і функції податків. Форми платежів до бюджету, неподаткові платежі. Фіскальна, регулююча та контрольна функції податків. Вплив регулюючої та фіскальної функцій на ціноутворення. Елементи системи оподаткування. Класифікація податків: за формою оподаткування, за економічним змістом, за засобом стягнення.

Наукові основи побудови податкової системи. Податки в системі державних доходів. Податкова система. Поняття податкової системи і вимоги до неї. Податкова політика: поняття податкової політики та її напрямки. Фактори, що визначають напрямки і характер податкової політики. Податкова система в Україні, основні етапи її становлення. Склад та структура податкової системи України, законодавчі акти, що її регламентують.

Визначення поняття "податковий менеджмент". Податкова служба України. Мета діяльності податкової служби. Державна фіскальна служба України, юридичний статус фіскальної служби. Функції органів Державної фіскальної служби. Права, обов'язки та відповідальність фіскальної служби. Обслуговування платників, облік платників. Світовий досвід організації роботи податкової служби.

Поняття «ухилення від податків». Види ухилення від податків. Приховування доходів та інші форми податкових зловживань. Особливості ухилення від податків у сфері тіншової економіки. Можливості ухилення від сплати з різних видів податків. Боротьба з ухиленням від сплати податків. Сутність та форми перекладання податків.

Сутність та призначення податку на додану вартість (ПДВ), теоретичні засади ПДВ. Схема оподаткування та використання зарубіжного досвіду використання ПДВ. Об'єкти оподаткування та операції, що не є об'єктами оподаткування. База оподаткування. Операції, звільнені від обкладення ПДВ. Ставки податку, нульова ставка, її значення. Порядок обчислення та сплати податку на додану вартість. Склад податкової накладної. Дати виникнення податкового зобов'язання з ПДВ. Дата виникнення та сутність податкового кредиту з ПДВ. Порядок визначення суми податку на додану вартість, яка перераховується до бюджету, або суму бюджетного боргу. Строки сплати податку та податкова декларація з ПДВ.

Акцизний збір в системі непрямого оподаткування. Фіскальний та регулюючий характер акцизу та мита. Сутність впливу цих податків на структуру попиту. Платники акцизу, об'єкт оподаткування, підакцизна товарна група. Порядок сплати та перерахування.

Мито як джерело доходів бюджету, митна політика. Термінологія митної справи: митна територія й митний контроль, ввезення, вивезення та транзит товарів, митна декларація і декларанти. Платники і ставки мита. Порядок сплати мита. Пільги для юридичних і фізичних осіб. Справляння мита та порядок його перерахування в бюджет.

Основи прибуткового оподаткування підприємства. Діалектика прямого оподаткування в Україні, податок на доход та податок на прибуток: переваги та недоліки. Платники податку на прибуток підприємства. Об'єкт оподаткування. Визначення складу валових витрат. Визначення валових витрат, особливості віднесення витрат подвійного призначення до складу валових витрат платника. Особливості визначення складу витрат на оплату праці. Оподаткування операцій особливого виду (бартерних, страхової діяльності, розрахунків у валюті, торгівлі цінними паперами). Інші особливості оподаткування. Ставка податку та основна схема визначення оподаткованого прибутку. Податкові періоди, дати збільшення валових розходів та валових доходів. Порядок нарахування, обчислення та строки виплати податку.

Основи оподаткування фізичних осіб в Україні. Платники та об'єкт оподаткування. Ставки податку на доходи громадян. Податковий кредит, його застосування при оподаткуванні фізичних осіб, податкова соціальна пільга, особливості її застосування. Оподаткування особливих видів доходів: інвестиційного доходу, спадщини та даріння, доходів від реалізації рухомого і нерухомого майна. Особливості оподаткування доходів громадян, які займаються підприємницькою діяльністю.

Оподаткування фізичних осіб-підприємців (ФОП), ФОП як платники єдиного податку. Сутність єдиного податку ФОП. Переваги єдиного податку. Категорії платників єдиного податку. Порядок сплати єдиного податку. Сплата єдиного соціального внеску приватними підприємцями– платниками єдиного податку.

Види майнового оподаткування. Податок на майно: сутність та перспективи застосування в Україні. Джерела сплати, ставки та об'єкти оподаткування. Податок на землю, об'єкти та платники. Проблеми оподаткування земельних ділянок, оцінювання землі. Податок на власників транспортних засобів. Об'єкти, правила сплати, ставки податку. Підпорядкованість стягнення майнових податків. Податок на спадщину та даріння. Світовий досвід.

Місцеві податки та збори. Об'єкти, платники та спрямування коштів місцевих податків. Ринковий збір, податок з реклами. Комунальний податок. Інші місцеві податки та збори. Повноваження органів місцевого самоврядування щодо вилучення місцевих податків та зборів. Оподаткування іноземних юридичних осіб та громадян місцевими податками та зборами. Джерела сплати місцевих податків та зборів. Відповідальність платників.

Основи і мета встановлення плати за ресурси. Державна власність на ресурси як основа отримання державою доходів за їх використання. Принципи встановлення плати за ресурси: обов'язковість і однократність. Обов'язковість і однократність плати за ресурси як передумова встановлення реальної собівартості. Плата за ресурси як інструмент впливу на економічне та раціональне використання ресурсів. Лісовий дохід, його сутність і призначення. Плата за воду. Плата за розробку корисних копалин (мінеральні ресурси).

Інші податки та збори, відрахування до цільових державних фондів, державне мито, торгівельний патент, податок на промисел.

Фінанси

Сутність та функції фінансів, розподільча і контрольна функції фінансів, процес первинного і вторинного розподілу. Фінанси як економічна, вартісна, розподільча категорія, необхідність фінансів в умовах товарного господарства. Роль фінансів в процесі розширеного відтворення. Форми фінансового забезпечення відтворювального процесу. Фінансові ресурси як матеріальні носії фінансових відносин.

Фінансова система, сфери та ланки фінансових відносин, поняття та структура фінансової системи. Фінансова політика держави як складова частина економічної і соціальної політики держави, стратегія і тактика фінансової політики. Фінансовий механізм як сукупність форм і методів організації фінансових відносин.

Управління фінансами, об'єкти і суб'єкти управління, оперативне та довгострокове управління фінансами держави, державний фінансовий менеджмент. Фінансовий контроль, види і форми фінансового контролю.

Загальна характеристика державних фінансів. Структура та склад державних ресурсів, процеси мобілізації державних доходів, методи мобілізації, напрями державних витрат.

Бюджет і бюджетна система держави. Бюджет як економічна та юридична категорія, місце і роль бюджету в загальній системі фінансових відносин, функції бюджету. Бюджетний устрій і бюджетна система держави, бюджетне регулювання. Бюджетний процес, дефіцит і профіцит бюджету.

Формування та функціонування державних цільових фондів. Роль державних цільових фондів у забезпеченні економічних та соціальних потреб суспільства, методи мобілізації та напрями використання коштів державних цільових фондів.

Державний кредит та державний борг. Економічна та фінансова сутність державного кредиту, його роль у формуванні додаткових фінансових ресурсів держави і покритті бюджетного дефіциту, види державного кредиту, внутрішній і зовнішній кредит. Капітальний і поточний державний борг, причини і наслідки зростання державного боргу, джерела та механізм погашення і управління державним боргом.

Місцеві фінанси та міжбюджетні відносини. Сутність місцевих фінансів, їхня роль у здійсненні фінансової політики держави, фінансові ресурси місцевого самоврядування, місцеві бюджети, особливості і проблеми їх функціонування. Субсидії, субвенції і дотації та їх роль у міжбюджетних відносинах. Збалансування бюджетів різних рівнів.

Фінанси підприємства. Грошові кошти, фінансові ресурси та фонди підприємства. Грошові надходження підприємства та їхнє використання. Кругообіг основних фондів підприємства та амортизація. Сутність та основи обігуоборотних засобів підприємства.

Фінансовий механізм зовнішньоекономічної діяльності та міжнародні фінанси. Структура платіжного балансу, валютний курс. Складові, ланки та грошові потоки міжнародних фінансів, валютний ринок. Фінанси міжнародних організацій.

Фінансовий ринок. Складові елементи та грошові потоки фінансового ринку. Ринок грошей та ринок капіталів. Ринок фінансових послуг. Кредитний ринок, ринок цінних паперів, фондова біржа.

Фінансипідприємств

Зміст фінансової діяльності підприємства. Зміст та фінансові завдання операційної діяльності суб'єктів господарської діяльності. Інвестиційна складова фінансово-господарської діяльності підприємств. Характеристика основних завдань фінансової діяльності суб'єктів господарської діяльності. Організаційне забезпечення фінансової діяльності суб'єктів господарської діяльності. Характеристика ієрархічних схем організаційного забезпечення фінансової діяльності суб'єктів господарської діяльності.

Фінансова діяльність підприємства. Сутність і значення грошових розрахунків у діяльності підприємств. Безготівкові та готівкові розрахунки. Проведення касових операцій.

Порядок відкриття підприємствами розрахункового, поточного, валютного, позичкового, депозитного та інших рахунків у банку. Принципи організації розрахунків. Розрахунки платіжними дорученнями. Розрахунки платіжними вимогами-дорученнями. Розрахунки чеками. Розрахунки акредитивами. Вексельна форма розрахунків. Розрахунково-платіжна дисципліна, її зміст і значення для забезпечення господарської діяльності.

Склад і класифікація грошових надходжень підприємств. Виручка від реалізації продукції (робіт, послуг). Доходи від фінансово-інвестиційної та іншої діяльності. Формування валового й чистого доходу. Формування прибутку підприємств. Розподіл прибутку підприємств і його використання. Сутність обігових коштів та їх організація. Визначення потреби в обігових коштах. Джерела формування обігових коштів.

Показники стану обігових коштів. Необхідність та сутність кредитування підприємств. Банківське кредитування підприємств. Небанківське кредитування підприємств. Склад і структура основних фондів підприємств. Знос і амортизація основних фондів. Сутність і склад капітальних вкладень. Джерела фінансування капітальних вкладень. Ремонт основних фондів і його фінансове забезпечення.

Оцінювання фінансового стану підприємства: необхідність та значення. Інформаційне забезпечення та показники оцінювання фінансового стану підприємства. Оцінювання ліквідності та платоспроможності підприємства. Фінансова стійкість підприємства: сутність та показники.

Комплексне оцінювання фінансового стану підприємства. Фінансова стратегія підприємства. Зміст, завдання та методи оперативного і стратегічного фінансового планування. Зміст та структура фінансового плану підприємства. Фінансова санація підприємств, її економічний зміст та порядок проведення. Санаційний аудит. Фінансові джерела санації підприємств. Економіко-правові аспекти санації та банкрутства підприємства.

Характеристика основних форм фінансування суб'єктів господарської діяльності. Управління витратами в системі завдань фінансової діяльності суб'єктів господарської діяльності. Класифікації витрат підприємства за елементами та калькуляційними статтями. Операційний важіль та механізми його впливу на обсяги прибутку від виробничо-комерційної діяльності суб'єктів господарської діяльності.

Запас фінансової стійкості та його вплив на обсяги операційного прибутку підприємства. Фінансова характеристика інвестиційних проектів суб'єктів

господарської діяльності. Реальне інвестування суб'єктів господарської діяльності. Реальні інвестиційні проекти суб'єктів господарської діяльності. Джерела фінансування інвестиційних проектів суб'єктів господарської діяльності.

Основні положення оцінювання вартості грошей у часі. Характеристика та схеми використання ануїтетного грошового потоку. Визначення поточної вартості ануїтетів. Амортизаційний графік ануїтетного грошового потоку.

Оцінювання доцільності капіталовкладень суб'єктів господарської діяльності. Характеристика грошового потоку (cashflow) як джерела окупності капіталовкладень суб'єктів господарської діяльності.

Основні завдання фінансового планування суб'єктів господарської діяльності. Горизонти фінансового планування. Фінансове планування діяльності суб'єктів господарської діяльності методом процента від реалізації продукції. "Золоте правило фінансування" суб'єктів господарської діяльності.

Гроші і кредит

Поява грошей як об'єктивний наслідок розвитку товарного виробництва. Роль держави у творенні грошей. Раціоналістична та еволюційна теорія походження грошей. Форми грошей та їхня еволюція. Вартість грошей, вартість грошей як капіталу. Функції грошей та їхня еволюція. Гроші як міра вартості, засіб обігу, засіб платежу, засіб нагромадження та світові гроші. Якісні властивості грошей. Роль грошей у розвитку економіки.

Поняття грошового обороту та економічна основа грошового обороту, модель грошового обороту, характеристика та балансування основних грошових потоків. Грошовий обіг як частина грошового обороту. Безготівкова та готівкова форма грошового обороту. Маса грошей в обороті, грошові агрегати, швидкість грошового обігу, закон грошового обігу, грошово-кредитний мультиплікатор.

Сутність та особливості функціонування грошового ринку, модель грошового ринку, суб'єкти і об'єкти грошового ринку. Поняття попиту та пропозиції на гроші, цілі і мотиви попиту на гроші. Графічне зображення попиту та пропозиції грошей, графічна модель грошового ринку. Рівновага на грошовому ринку та процент. Заощадження та інвестиції в механізмі грошового ринку.

Сутність, призначення та структура грошової системи. Види грошових систем та їх еволюція. Класифікація грошових систем. Створення і розвиток грошової системи України. Державне регулювання грошового обороту та місце в ньому фіскально-бюджетної та грошово-кредитної політики. Грошово-кредитна політики, її цілі та інструменти.

Сутність, види та закономірності розвитку інфляції. Причини та наслідки інфляції. Державне регулювання інфляції. Особливості інфляції в Україні. Сутність та види грошових реформ. Особливості проведення грошової реформи в Україні.

Сутність валюти та валютних відносин. Валютний ринок та види валютних операцій. Валютні системи та валютна політика, курсова політика, валютне регулювання. Особливості формування валютної системи України. Платіжний баланс та золотовалютні резерви в механізмі валютного регулювання. Світова та міжнародні валютні системи. Міжнародні ринки грошей та капіталу.

Класична кількісна теорія грошей, загальні методологічні основи. Номіналістична та металістична теорія грошей. Кейнсіанський варіант кількісної

Сутність, призначення та види фінансового посередництва. Поняття кредитної системи держави. Банківська система: сутність, принципи побудови та функції. Банки як провідні суб'єкти фінансового посередництва. Функції банків. Небанківські фінансово-кредитні установи, їх класифікація та функції.

Статус, призначення та основи організації центрального банку. Функції центрального банку. Походження і розвиток центральних банків. Становлення центрального банку в Україні.

Поняття, призначення та класифікація комерційних банків. Види і форми комерційних банків, основні напрями їх діяльності. Походження та розвиток банківської справи. Пасивні операції банків. Активні операції банків. Банківські послуги. Стабільність банків і механізм її забезпечення. Особливості становлення і розвитку комерційних банків в Україні.

Міжнародний валютний фонд та його діяльність в Україні. Світовий банк. Регіональні міжнародні кредитно-фінансові установи. Європейський банк реконструкції та розвитку. Банк міжнародних розрахунків.

Завідувач кафедри
фінансів і банківської справи,
д.е.н., професор

Л.О. Птащенко